

УДК 316.346.2:061.233

Гостєва Т. О.

МІСЦЕ МОЛОДІЖНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПАРТІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ МОЛОДІЖНОМУ РУСІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МОЛОДІЖНИЙ РУХ В УКРАЇНІ

У статті розкрито організаційну структуру сучасного молодіжного руху Європейської народної партії. Зроблено спробу проаналізувати вплив молодіжних організацій, належних до ЄНП, на розвиток молодіжного руху України.

Ключові слова: молодіжний рух, молодіжні організації, Європейська народна партія.

Молодь віком від 15 до 24 складає 18 % населення планети, а діти до 15 років – ще 30 %, що в цілому становить майже половину світового населення [1, с. 3]. Ця група населення має

свої специфічні потреби та проблеми, які потребують особливої уваги та підходів до їх вирішення. Недаремно у «Всесвітній програмі дій Організації Об'єднаних Націй щодо молоді до

2000 року та на наступний період» серед пріоритетних сфер, що вимагають вирішення (бідність, освіта, зайнятість, участь у процесах прийняття рішень, здоров'я, злочинність), акцентується і розвиток молодіжного потенціалу [27]. Існують різні шляхи й підходи до розкриття та підтримки цього потенціалу, і серед них – ефективна молодіжна політика, що здатна стати інструментом для вирішення нагальних потреб молоді.

Залежно від інтересів та потреб молоді об'єднується в різні групи, рухи, неформальні та формальні організації, і таким чином формується сучасний молодіжний рух. Молодіжні рухи виникають у процесі соціально-економічного та соціально-політичного розвитку суспільства, а їхній зміст і форма діяльності значною мірою відображають соціокультурну, історичну, демографічну, політичну та інші складові специфіки кожної окремої країни, та ситуацій, які в ній виникають.

Молодіжні рухи завжди відігравали активну роль у розвитку суспільства та в утвердженні демократії. У світі такі рухи існують уже багато десятиліть, всебічно підтримуються й активно розвиваються. Для України, що перебуває у процесі розбудови своєї державності, важливим для вивчення та запозичення є позитивний досвід інших країн.

Серед науковців, які розглядали питання європейського молодіжного руху, слід назвати таких: Х. Гиру, А. Дайфала, Л. Ландау, Г. Сітараман, Р. Уоррен, К. Хансон. Для дослідження стану молодіжної політики в Європі створені спеціальні інституції, які проводять постійний моніторинг та аналізують цю проблематику. Однією з найвпливовіших серед них є Європейський центр знань з молодіжної політики [26]. В Україні аналогічною структурою є Державний інститут сімейної та молодіжної політики [2], котрий постійно передає дані до Європейського центру знань з молодіжної політики, а працівники обох структур регулярно проводять спільні заходи. Серед українських дослідників проблем молоді та розвитку молодіжних рухів треба назвати М. Головатого, Т. Ковалеву, О. Корнієвського, Н. Латову, Ю. Латову, Г. Лукса, В. Павловського, І. Селезневу, О. Тарасова.

Російські науковці пропонують ввести окрему науку ювенологію – комплексне міждисциплінарне знання про молоді, що використовує в своїй діяльності дані соціології, психології, політичних наук, педагогіки та філософії [19]. В Україні поки що ювенологія не набула поширення, а дослідження молодіжних рухів та молодіжної політики є стихійним.

Є різні підходи до визначення поняття молодіжного руху. Зокрема, дослідниця О. Ареф'єва визначає молодіжний рух як масову форму соці-

альної активності молоді, яка спрямована на зміну системи наявних громадянських відносин [10, с. 124]. Є. Костенко вважає, що молодіжний рух – це масова організована соціально-політична активність, спрямована на реалізацію як специфічних вимог і цілей молодого покоління, так і цілей інших громадських груп, об'єктивні інтереси яких відповідають інтересам молоді [8, с. 37]. На думку Н. Хохлової, молодіжний рух – це сукупність молодіжних організацій, що їх створюють активна частина молодих людей, лідери політичних партій з метою задоволення певних соціальних, політичних та особистих потреб, підготовки зміни політичної еліти [19]. О. Корнієвський та В. Якушик пропонують таке визначення молодіжного руху: це один з елементів суспільно-політичної системи, представлений певним чином організованими молодіжними громадськими (в тому числі й політичними) силами, які тією чи іншою мірою усвідомлюють свою власну специфічність – особливості свого місця та ролі в суспільстві й своїх власних (групових, стратових) інтересів, здійснюють певну діяльність, спрямовану на реалізацію цих інтересів та ствердження своєї специфічності й власної ролі в суспільстві [6, с. 7].

У сучасних працях досить поширеним є підхід до молодіжного руху, втілений у концепції: молодіжний рух – це сукупність молодіжних організацій. Тобто молодіжну активність досліджують лише в її організованій формі, лишаючи поза предметом вивчення неформальний рух молоді, який є набагато потужнішим і впливовішим. Прихильниками цієї концепції були польські науковці Б. Ратусь, Ч. Козловський та Е. Пардусь. Цього напрямку дотримуються і деякі сучасні вітчизняні дослідники. Вони передовсім вивчають саме ту активність молоді, яка виражена в організаційній формі. Проте з часом науковці позбуваються рудиментів формального підходу і намагаються ширше охопити явище. Зокрема вітчизняний фахівець у сфері вивчення молодіжної проблематики В. Головенько порівнює молодіжний рух із своєрідною політичною системою, головне завдання якої – визначення та реалізація молодіжної політики суспільства. Молодіжний рух, своєю чергою, містить низку підсистем, основними з яких є організаційно-інституційна, регулятивна та інформаційна.

Найактивнішими учасниками молодіжних рухів є молодіжні організації. У Законі України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» визначено, що молодіжні громадські організації – це об'єднання громадян віком від 14 до 35 років, метою яких є здійснення діяльності, спрямованої на задоволення та захист своїх законних соціальних, економічних, творчих, духовних та інших спільних інтересів [3]. Автор цієї

статті пропонує таке робоче визначення молодіжної організації – це формальне чи неформальне об'єднання молодих людей, метою якого є досягнення спільної мети, вирішення проблем, лобювання власних інтересів у певних державних, громадських чи інших установах.

В основі типологій молодіжних об'єднань можуть бути різні критерії (вибір яких залежить від пізнавальних та інтерпретаційних цілей дослідника), що розглядаються як важлива, суттєва ознака об'єкта дослідження, на базі якої будують класифікацію [21, с. 3–17].

Для дослідницьких цілей цієї статті головне значення мають такі класифікатори, як територіальна сфера фактичної діяльності організації та їхня соціально-політична ідеологія. В цьому контексті В. Якушик запропонував такі класифікації: «З урахуванням територіальної сфери фактичної діяльності молодіжної організації можна розділити на: 1) діючі на всій території країни (прикладом можуть бути чисельні громадські організації всеукраїнського рівня); 2) “столичні” (тобто такі, в яких практично відсутні осередки в “провінції”); 3) регіональні; 4) локальні; 5) “паперові” – такі, що існують лише в текстах юридичних або політичних документів; 6) “фантомні”, які мають місце тільки в уяві їхніх “керівників” чи “активістів”. За політико-правовим статусом щодо територіальної сфери своєї діяльності організації поділяються на: 1) наднаціональні, тобто такі, що в конкретній країні представлені “національним або регіональним підрозділом” міжнародної організації; 2) загальнонаціональні (тобто такі, що діють на всій території країни; 3) регіональні; 4) локальні (суто місцеві)» [6, 22]. Автор цієї статті пропонує таку класифікацію європейських молодіжних організацій. За територіальною ознакою: 1) загальноєвропейські (тобто такі, що діють на всій території Європи), 2) частково-європейські (які діють на території Європи, але в одній або декількох державах їхнього представництва немає або ж воно перебуває в зародковому стані), 3) локальноєвропейські (які мають формальний статус загальноєвропейських організацій, але діють лише в декількох державах на території Європи). За статутно-організаційною ознакою: 1) незалежні організації (тобто ті, в яких члени організації визначають сферу та напрямок діяльності), 2) лояльні до політичної партії (які формально не є припартійними, але у своїй діяльності всіляко підтримують та популяризують ідеї певної партії), 3) припартійні (які створювались та діють як молодіжне крило партії).

Також важливим чинником для побудови типології організацій є політична ідеологія. Приміром, В. Якушик виділяє організації, що базуються на таких політичних ідеологіях: 1) анар-

хістські; 2) комуністичні; 3) соціалістичні; 4) ліберальні; 5) консервативні; 6) традиціоналістські; 7) фашистські [20, с. 182–184]. Для дослідження молодіжних європейських організацій, автор цієї статті пропонує таку класифікацію. На основі релігії: 1) християнсько-консервативні, 2) християнсько-демократичні; на основі політично-економічного вектору: 1) соціалістичні, 2) ліберальні, 3) консервативні, 4) демократичні. Хоча ці типи можуть поєднувати елементи різних класифікацій, основою політичної ідеології є демократія.

Окрім того, для дослідження діяльності молодіжних організацій як в Україні, так і в Європі можливо також використовувати таку класифікацію: 1) молодіжні філії політичних партій; 2) громадсько-політичні організації молоді; 3) молодіжні фахові об'єднання, організації за інтересами; 4) благодійні фонди для молоді та молодіжні благодійні фонди; 5) національні молодіжні організації; 6) студентський рух; 7) молодіжні партії [9, с. 70–76].

Одними із найбільших у Європі молодіжними організаціями є припартійні молодіжні об'єднання Європейської народної партії, що нині представлена найбільшою групою в Європейському Парламенті – Групою Європейської Народної Партії (ЄНП – Християнські демократи) [24]. Згідно з позицією ЄНП і задекларованими принципами та цінностями, партія належить до об'єднань із консервативною соціально-політичною ідеологією.

ЄНП має 265 місць у Європейському Парламенті, а також найбільшу фракцію, її представляють 23 глави держав та урядів країн Європи (17 з Європейського Союзу, 6 з країн, що не є членами ЄС), 13 Європейських комісарів [25].

До Європейської народної партії входить декілька молодіжних об'єднань, у тому числі українських. На відміну від роботи з молоддю в українських партіях, ЄНП діє у двох рівнозначних векторах: робота зі студентством (припартійна студентська організація – Європейське демократичне студентство) та безпосередньо робота з молоддю (через Молодіжну організацію Європейської народної партії).

Так, Демократичний Альянс (у минулому Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Християнсько-демократична молодь України») [16] є членом МЄНП (молодіжна організація Європейської народної партії, об'єднує 48 організацій з 35 країн Європи) [22]. За час своєї діяльності в МЄНП Демократичний Альянс багато разів був ініціатором різних рішень та політичних резолюцій. Активність організації сприяла встановленню партнерських відносин із багатьма молодіжними організаціями європейських країн, які втілилися в десятки реалізованих про-

ектів в Україні й поза її межами. У складі МЄНП також є Молодий рух [15] та Батьківщина молоді [17].

Європейське демократичне студентство (ЄДС) – студентська організація Європейської народної партії, що була заснована ще в липні 1958 р. у Відні [23]. ЄДС допомагала зробити перші кроки у великій політиці багатьом теперішнім посадовцям Європейського Союзу. Наприклад, колишній голова ЄДС (1974–1976 рр.) Карл Білдіт був у 1992–1995 рр. прем'єр-міністром Швеції; Іан Тейлор (голова ЄДС у 1971–1972 рр.) став міністром, а згодом за досягнення в сфері політики отримав орден Єлизавети II. Член бюро Лоуїз Галеа стала міністром освіти Мальти, а колишній голова ЄДС Торн Спенсор був нагороджений медаллю Роберта Шумана і сьогодні є депутатом Європейського Парламенту. Діяльність в ЄДС стала початком їхньої політичної кар'єри, там вони здобули перший досвід публічних виступів, виборів, побудови кампаній тощо.

Від України членом ЄДС є Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Українська студентська спілка» (УСС) [14].

Нині в ЄДС криза управління. Поступово члени організації втрачають інтерес до активних дій та участі в керівних органах ЄДС. Це сталося через нову систему членства, прийняту в 2011 р., за якою збільшено суму членських внесків майже для 80 % організацій, що великою мірою стало перешкодою для діяльності деяких організацій, особливо з пострадянських країн. До того ж ця система дає змогу організаціям із «багатих» країн мати більшу кількість голосів за рахунок плати членських внесків вищої категорії, що робить систему виборів із самого початку дискримінаційною.

Для УСС Європейське демократичне студентство є джерелом постійних міжнародних проєктів, контактів та здобуття досвіду побудови організаційної структури й проведення виборчих кампаній. Досвід, набутий під час діяльності в УСС та ЄДС, допоміг побудувати політичну кар'єру таким депутатам Верховної Ради

України, як В. Кириленко та О. Доній. Теперішній голова УСС С. Куценко – экс-радник колишнього міністра молоді та спорту України Ю. Павленка, а голова Одеської філії С. Осауленко стала депутатом Одеської міської ради.

З-понад великої кількості громадських організацій, що діють в Україні, своє представництво в міжнародних організаціях має дуже малий відсоток. Переважно це організації, материнські партії яких входять до структур європейських політичних партій.

Європейські молодіжні припартійні організації мають багаторічну історію діяльності. За цей час вони набули власного досвіду та впливовості не лише в своїй материнській партії, а й у політиці як окремих країн, так і Європейському Союзі в цілому. Натомість українські припартійні молодіжні організації наразі не впливають не лише на порядок денний в українській політиці, а й на політичне керівництво материнських партій. Українські припартійні молодіжні організації не є ефективними виразниками захисту прав та потреб молоді, нездатні їх обстоювати та впливати на процеси прийняття рішень.

Членство в молодіжних припартійних європейських організаціях є однією з передумов успішної побудови політичної кар'єри в майбутньому. Цей принцип формувався роками та має успішну методику для перейняття українськими припартійними організаціями. Фактично молодіжні організації відіграють роль «соціального ліфта», який не лише формує майбутніх політичних лідерів, а й є своєрідною базою кадрів політичних активістів для материнської партії.

Загалом для України характерним є досить низький рівень розвитку припартійних молодіжних організацій, які розглядають радше як дешевий агітаційний ресурс, аніж виразник потреб молодих виборців. Саме тому перед науковцями постає завдання вивчення досвіду європейських молодіжних припартійних організацій, який сприятиме формуванню ефективної молодіжної політики, фахової політичної еліти та підвищить активність і політичну культуру молоді, а, як наслідок, – громадян України в цілому.

Література

1. Всемирный доклад по вопросам молодежи, 2005 год. Генеральная Ассамблея Организации Объединенных Наций [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.un.org/esa/socdev/unyin/russian/wry05.htm>. – Заглавие с экрана.
2. Державний інститут сімейної та молодіжної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dipsm.org.ua>. – Назва з екрана.
3. Закон України «Про молодіжні та дитячі громадські організації» від 1 грудня 1998 року № 281-XIV (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=281-14>. – Назва з екрана.
4. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» [Електронний ресурс] // Україна молода. – 1992. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/doccatalog/list?currDir=92737>. – Назва з екрана.
5. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» від 5 лютого 1993 року № 2998-XII (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/doccatalog/list?currDir=92737>. – Назва з екрана.

6. Корнієвський О. А. Молодіжний рух та політичні об'єднання в сучасній Україні / О. А. Корнієвський, В. М. Якушик. – К. : Київське братство, 1997. – 131 с.
7. Короткий опис проекту «Молодіжне законодавство в Україні». Дослідження «Аналіз законодавства України та рекомендації з молодіжної політики» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.undp.org.ua/?page=documents>. – Назва з екрана.
8. Костенко Е. И. Некоторые методологические вопросы изучения политических отношений молодежи в буржуазном обществе / Е. И. Костенко // Международное молодежное движение. – М., 1992. – 37 с.
9. Кулик В., Голобуцька Т., Голобуцький А. Молода Україна : сучасний організований молодіжний рух та неформальна ініціатива [Електронний ресурс] / В. Кулик, Т. Голобуцька, А. Голобуцький. – К. : Фонд «Відродження» Дж. Сороса, 2000. – Режим доступу: <http://golob.narod.ru/kniga.html>. – Назва з екрана.
10. Международное молодежное движение: вопросы теории и методологии. – М., 1983. – 124 с.
11. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Державна служба молоді та спорту України, Державний інститут сімейної та молодіжної політики. Щорічна доповідь Президентові України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді України «Молодь в умовах становлення незалежної України (1991–2011 роки)». – К., 2012. – 314 с.
12. Молодь в Україні. Дослідження молодіжного сектора : проблеми та перспективи / за ред. О. І. Локшиної. – К. : Студія «uStudio Design», 2006. – 196 с.
13. Офіційний сайт Блоку Юлії Тимошенко «Батьківщина» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://byut.com.ua/>.
14. Офіційний сайт Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Українська Студентська Спілка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.yss.com.ua/>.
15. Офіційний сайт Всеукраїнської молодіжної громадської організації «Молодий рух» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mr.org.ua/.
16. Офіційний сайт Демократичного Альянсу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.dem-alliance.org/.
17. Офіційний сайт молодіжного «крила» Блоку Юлії Тимошенко. Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Батьківщина молода» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: bm.org.ua/.
18. Фішук А. Проблеми розвитку сучасного молодіжного руху [Електронний ресурс] / А. Фішук. Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень у м. Донецьку. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/november08/18.htm>. – Назва з екрана.
19. Хохлова Н. А. Современное молодежное движение в России: структурно-функциональный анализ : дисс. ... кандидата политических наук : спец. 23.00.02 [Электронный ресурс] / Наталья Александровна Хохлова ; [место защиты: Нижегород. гос. ун-т им. Н. И. Лобачевского]. – Нижний Новгород, 2007. – 273 с. – Режим доступа: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/303536.html>. – Заглавие с экрана.
20. Якушик В. М. Государство переходного типа (вопросы теории) / В. М. Якушик. – К. : Лыбидь, 1991. – 199 с.
21. Якушик В. Проблеми теорії типологізації суспільного розвитку й держави / В. Якушик // Політологічні читання. – 1992. – № 3. – С. 3–17.
22. Official web-page of The Youth of the European People's Party [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.yepp-online.net/index.php>.
23. Official web-page of European Democrat Students' [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.edsnet.eu/>.
24. Official web-page of European Parliament [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.europarl.europa.eu/pdf/welcome_brochures/faces/QA3009197ENC.pdf.
25. Official web-page of European People's Party [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.epp.eu/parliament.asp?z=5D56>.
26. Official web-page of The European Knowledge Centre for Youth Policy [Electronic resource]. – Mode of access: <http://youth-partnership-eu.coe.int/youth-partnership/ekcyp/index>.
27. World Programme of Action for Youth to the Year 2000 and Beyond [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.un.org/events/youth89/backinfo/ywpa2000.htm>.

T. Gosteva

EUROPEAN PEOPLE'S PARTY YOUTH ORGANISATIONS' IMPACT ON THE YOUTH MOVEMENT IN UKRAINE

The article analyzes organizational structure of the contemporary European People's Party youth movements structure. An attempt is made to analyze the EPP youth organisations' impact on the development of youth movement in Ukraine.

Keywords: Youth movement, Youth organisations, European People's Party.

Матеріал надійшов 20 травня 2012 р.